

Ministerstvo zemědělství ČR
Ing. Marian Jurečka
Těšnov 65/17
110 00 Praha 1

Č.j. MSVV 04/2014

Brno, 10. května 2014

Zpráva o stavu oboru včelařství pro potřebu Ministerstva zemědělství ČR

Vážený pane ministře,

touto zprávou o současném stavu oboru včelařství chceme přispět k analýze některých nejakutnějších problémů oboru chovu včel v České republice a podat nástin jejich řešení. V první řadě uvádíme, že nejde o komplexní analýzu, ale o stručný popis problematiky obecnějšího rázu, přičemž v případě zájmu může naše společnost k jednotlivým bodům udělat komplexnější studii.

Zpráva vznikla z podnětu občanského sdružení Českého svazu včelařů, které vyzvalo Mendelovu společnost pro včelařský výzkum (MSVV) k vypracování vlastních podnětů ke stavu oboru.

MSVV je občanské sdružení působící v oboru včelařství již čtvrtým rokem. Vznikla s původním záměrem hledat progresivní cesty tlumení chorob včel a šlechtěním zvyšovat přirozenou odolnost včel proti nim. Jejími zakládajícími členy byli přední odborníci v oboru apidologie v České republice. Dnes jsou členy MSVV profesní včelaři – farmáři, z nichž někteří se dílem věnují i výzkumu, dále akademičtí pracovníci působící na Mendelově univerzitě v Brně, Univerzitě Palackého v Olomouci, Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, Univerzitě Karlově v Praze či Masarykově univerzitě v Brně (ta má patronát nad Mendelovým včelínem při Mendelově muzeu). Náplní naší činnosti jsou však i další okruhy, jako význam včel pro opylování zemědělských kultur, chovy čmeláků a včel samotárek (Zemědělský výzkum Troubsko u Brna). Členy MSVV jsou rovněž řadoví včelaři se zájmem o sdílení poznatků výzkumu v chovu včel. MSVV nyní sdružuje na 35 členů.

Kromě sdílení aktuálních poznatků světového výzkumu a praxe v oboru apidologie se zabýváme též vzdělávací a osvětovou činností mezi širší včelařskou i nevčelařskou veřejností, abychom zvýšili zájem o život včel a péči o životní prostředí (více o tom je na našich stránkách <http://www.msvv.cz/prednaskova-cinnost/>). Přehled o publikační činnosti našich členů je na <http://www.msvv.cz/o-nas/publikace/>.

Následující body naší zprávy o oboru včelařství představují stěžejní témata k dalšímu dialogu mezi včelařskými občanskými sdruženími a státní správou:

1. Úroveň chovatelů včel

Pokud jde o úroveň chovatelů včel v ČR, lze najít velmi rozmanité situace. Připravenost k chovu včel začínajících, ale i „starších“ včelařů lze vyjádřit škálou s nejširším možným rozsahem. Nemálo je těch, kdo jsou jen „držiteli“ včel bez elementárních předpokladů pro jejich chov. Neznalý a nepořádný „držitel“ včel snadno maří i mnohaleté úsilí blízkému i širšímu okolí, pokud jde o zoohygienu, plemenářství aj., a to i těm, kdo jsou na chovu včel existenčně závislí. V případě zájmu nabízíme naši pomoc při hledání řešení tohoto problému.

2. Věda a výzkum

V České republice chybí státní vědecko-výzkumná instituce zabývající se výhradně apidologickým výzkumem nebo státem koordinovaný výzkum. Moderním a v zahraničí ověřeným cestám tlumení nákaz prozatím není v České republice práno. Naopak jsou uplatňovány postupy, které prosazuje výrobce varroacidních přípravků.

Věci by nepochybně pomohlo veřejné vyhlásování výzev na menší tematické granty charakteru výzkumu a vývoje pro řešení konkrétních zadání (např. šlechtění odolných linií včel, testování metodik léčby včelstev), o které by se mohly ucházet univerzity, státní instituce i soukromé nebo zájmové subjekty. Z toho důvodu navrhuje rozšíření výzkumu, a to buď na bázi státní instituce, například propojené s univerzitami, kdy se i v současné dotační politice Evropské unie podporuje propojenost univerzit s aplikovaným výzkumem (a specifíkem naší společnosti je právě členství odborníků v oboru apidologie z univerzit); nebo zvážit umožnění vstupu dalších evropských (i soukromých) institucí zabývajících se výzkumem s možností aplikovat jejich metody chovu včel na našem území (MSVV má již dostatečnou síť zahraničních kontaktů s předními experty, kteří se účastnili mezinárodních konferencí, které MSVV spolupřátala – více na <http://www.msvv.cz/akce/>).

3. Dotační podpora

V systému dotací do oboru včelařství jsou některé tituly neúčelně nastavené, konkrétně z titulu „obnova včelstev“ se dotuje pouhé množení matek, tedy produkt, a to bez ohledu na jejich genetickou kvalitu. Ta byla v některých chovech nahrazena kvantitou. Navrhujeme z těchto zdrojů financovat jen skutečnou šlechtitelskou činnost.

4. Choroby včel

Parazitóza varroóza včel je zařazena v kategorii nebezpečných chorob. Na našem území je rozšířená ve všech chovech včel. Výkyvy mezi sezonami jsou v intenzitě vývoje populací původce *Varroa destructor*. Nakažení včel je také různé na regionální úrovni i na jednotlivém stanovišti, proto je zásadní zodpovědný monitoring u každého včelaře. Přesto pro její tlumení Státní veterinární správa (SVS) pravidelně vydává mimořádná veterinární opatření (MVO), což je vzhledem na chování populací roztoče a úspěšnosti léčby nelogické a podle dosavadních

výsledků též bez efektu. Chorobu není možné eradikovat. Preventivní a léčebná opatření by tudíž měla SVS vydávat jako doporučení pro chovatele. Garanci nad aplikováním schválených metodik by u svých členů mohla převzít včelařská občanská sdružení.

Povinná metoda vyšetřování zimní měli ze všech včelstev na stanovišti, stanovující průměrný počet roztočů *Varroa destructor*, má velmi nízkou vypovídací schopnost, jak někteří naši členové již publikovali (Přidal A., Klíma Z., Texl P., Čermák K.: *Vyšetření zimní měli a jeho skutečný význam pro sledování nákaz včely medonosné*. Moderní včelař 2011, č. 5, str. 133-134), protože úroveň skutečného napadení mezi včelstvy se velmi liší. Finanční prostředky vydávané tímto směrem lze proto využít jistě efektivnějším způsobem, např. na provoz certifikovaných včelnic pro testování postupů zdolávání nákaz pod dohledem SVS.

Občanská sdružení by měla posílit úlohu osvěty v oblasti potlačování chorob a vzájemné pomoci mezi chovateli a např. realizovat podrobnější metodiky tlumení varroózy, jež jsou sice ověřené, ale v České republice dosud neschválené.

V tlumení nebezpečných bakteriálních nákaz mor a hniloba plodu, došlo od roku 2013 ke změně opatření novelizací vyhlášky 299/2003 v souladu se současnými poznatky o etiologii moru plodu. Upustilo se od likvidace všech včelstev bez ohledu na intenzitu výskytu nákazy na stanovišti. Účinnost opatření na tlumení a šíření chorob lze dále zvyšovat, k čemuž jsme připraveni předložit návrhy k projednání v komplexním kolektivu odborníků.

* * * * *

Předložená zpráva o současném stavu oboru včelařství je z naší strany chápána jako otevřená nabídka ke spolupráci s ministerstvem za účelem podpory moderních postupů v chovu včely medonosné v České republice.

Tato zpráva byla vypracována a odsouhlasena výkonnou radou MSVV dne 10. května 2014.

S pozdravem

Ing. Květoslav Čermák, CSc.
předseda MSVV, v.r.

doc. ThLic. Mgr. Karel Sládek Th.D.
jednatel MSVV